

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 2

לע"נ גבריאל בן לאה ז"ל • נלב"ע י"ד ניסן תשס"ג

is Dedicated in loving memory of
Gabriel (Cabra) Bildirici

*by his wife Nina Bildirici
and his children & grandchildren*

תורה

TORAH

יכוין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

טז ויהי ביוםא דיתסן לבנוהי
 ית די יהי לה לית לה רשו
 לבכרא ית בר רחמתא על אפי
 בר שניאתא בוכרא: יז ארי ית
 בוכרא בר שניאתא יפרש למתן
 לה תרתין חלקין בכל די
 ישתכח לה ארי הוא ריש תקפה
 לה חזיא בכרותא: יח ארי יהי
 לגבר בר סטי ומרי ליתוהי
 מקבל למימר אבוהי ולמימר
 אמה ומלפן יתה ולא יקבל
 מנהון:

טז והיה ביום הנחילו את-בניו את-אשר-
 יהיה לו לא יוכל לבכר את-בן-האהובה
 על-פני בן-השנואה הבכר: יז כי את-
 הבכר בן-השנואה יכיר לתת לו פי שנים
 בכל אשר-ימצא לו כיהוא ראשית אנו
 לו משפט הבכרה: יח כיהיה לאיש
 בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו
 ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם:

(16) Then it will be, on the day that he [the husband] bequeaths his property to his sons, that he will not be able to give the son of the beloved [wife] birthright precedence over the son of the despised [wife] — the [actual] firstborn son. (17) Rather, he must acknowledge the firstborn, the son of the hated [wife], and give him a double share in all that he has [in his possession]. Since he [this firstborn son] is the first fruit of his seed, then he has the birthright entitlement. (18) If a man has a wayward and rebellious son, who does not obey his father or his mother, they should chasten him. And [if he still] does not listen to them.

RASHI

רש"י

(17) **A double share** — *i.e.*, [the firstborn son takes a share] which corresponds to that of two brothers [together] (Sifrei 21:28). **[And give him a double share] in all that he has [in his possession]** — *From here, [we learn that] the firstborn son must not take this double share from that which the father's estate is entitled to after the demise of the*

father [e.g., from some debt that the father had, which had not yet been paid back, but rather, he must take the double share only] from that which was in the father's actual possession [at the time of the demise. This is the meaning of the verse here, "in all that he has (in his possession)," as opposed to something that will come after his demise] (Sifrei 21:29, Bekhorot 51b). (18) **סורר** — This means to deviate (סר) from the [proper] path. **מורה** — This means one who disobeys the words of his father. [The word מורה is] derived from the same root as is the word ממרים [meaning to rebel] (see Deuteronomy 9:7). **ויסרו אתו** — This means that they must warn him in the presence of three [people, not to steal, nor to eat a certain quantity of meat

(יז) פי שנים. כנגד שני אחים: בכל אשר ימצא לו. מכאן, שאין הבכור נוטל פי שנים בראוי לבא לאחר מיתת האב כבמוחזק: (יח) סורר. סר מן הדרך: ומורה. מסרב בדברי אביו לשון ממרים: ויסרו אתו. מתרין בו בפני שלשה ומלקין אותו. בן סורר ומורה אינו חייב עד שייגנב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין שנאמר זולל וסובא ונאמר אל

יט וְתִפְּשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ
 אֶל-זְקֵנֵי עִירוֹ וְאֶל-שַׁעַר מְקוֹמוֹ:
 יט וַיִּחַדְדוּן בָּהּ אָבוּהִי וְאִמָּהּ
 וַיִּפְּקוּן יָתֵהּ לְקֹדֶם סְבִי קָרְתָהּ
 וּלְתַרְעֵ בֵּית דִּין אֶתְרָהּ:

(19) Then his father and his mother must take hold of him, and bring him out to the elders of his city, and to the gate of his place.

RASHI

and drink a certain quantity of wine (see further in Rashi), and then they must have him flogged [by the court] (Sanhedrin 71a, and see Sifrei). The wayward and rebellious son incurs punishment only if he steals [money from his father], consumes [at one

meal] a "tartemar" [a weight equal to half a maneh] of meat, and drinks [at the same meal] half a "log" of wine. For it is said, referring to him (verse 20), that "he is a glutton and a drunkard," and [in another passage.] it says (Proverbs 23:20), "Do not be among drunkards of wine, among gluttons of meat" [which indicates that the term "drunkard" refers to wine and "glutton" refers to meat] (Sanhedrin 70a, Sifrei). The wayward and rebellious son is executed on account of what he will become in the end — the Torah extrapolates to his ultimate intentions: Eventually, he will squander his father's money, seek out that to which he has become accustomed but not find it, and he will stand at the crossroads and rob from people [killing them, thereby certainly incurring the death penalty upon himself]. Says the Torah, "Let him die innocent [of such crimes], rather than letting him die guilty [of such crimes]."

(Sanhedrin 72b)

רש"י

תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו. וכן סורר ומורה נהרג על שם סופו הגיעה תורה לסוף דעתו סוף שמכלה ממון אביו ומבקש למודו ואינו מוצא ועומד בפרשת דרכים ומלסטם הבריות אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב:

PROPHETS I Samuel 17

י ואָעָא דְמוֹרְנִיתִיָּה כְּאַכְסָן
 דְּגֵרְדָּאִין וְשִׁנְנָא דְמוֹרְנִיתִיָּה
 מִתְקַל שִׁית מָאָה תְּקִלִּי פְּרוּזְלָא
 וְנִטְל תְּרִיסָא אוּזִיל קְדָמוּהִי: ח
 וְקָם וְאַכְרִיז עַל סַדְרֵי יִשְׂרָאֵל
 וְאָמַר לְהוּן לְמָה תִּפְקוּן לְסַדְרָא

נביאים שמואל א פרק יז
 ז וְחֵץ וְעֵץ חֲנִיתוֹ כְּמַנּוֹר אֲרָגִים וְלַהֶבֶת חֲנִיתוֹ
 שֶׁ-מֵאוֹת שְׁקֵלִים בְּרוּז וְנִשָּׂא הַצֶּנֶה הַלֵּךְ לְפָנָיו:
 ח וַיַּעֲמֵד וַיִּקְרָא אֶל-מַעֲרֶכֶת יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם
 לְמָה תִּצְאוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה הַלּוֹא אֲנִכִּי הַפְּלִשְׁתִּי

קרבא הלא אנא פלישתאה

(7) And the shaft of his spear was like a weaver's beam, and the spear's head was six hundred shekel of iron, and the shield bearer went before him. (8) And he stood and called to the ranks of Israel, and he said to them, "Why should you come out to wage war? Am I not the Philistine, and you the servants of Shaul?"

RASHI

רש"י

(ח) למה תצאו. בלכם לערוף מלחמה: הלא אנכי

וְאַתֶּם עֲבָדִים לְשָׂאוֹל בְּרוּ-לָכֶם אִישׁ וַיֵּרֶד אֵלַי: ט אִם-יֹכֵל לְהִלָּחֵם אִתִּי וְהִכְנִי וְהָיִינוּ לָכֶם לְעֲבָדִים וְאִם-אֲנִי אוֹכֵל-לוֹ וְהִפִּיתִיו וְהָיִיתֶם לָנוּ לְעֲבָדִים וְעַבַּדְתֶּם אֹתָנוּ: י וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֲנִי חֲרַפְתִּי אֶת-מַעֲרֻכֹת יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה תִּנּוּ-לִי אִישׁ וּנְלַחֲמָה יַחַד:

בַּקֶּרֶב וּרְמִינָא קְטִילִין כַּעֲפָרָא דְאַרְעָא וְעַד כַּעֲנָן לֹא אֲכַשְׁרוּ יְתִי פְלִשְׁתָּאֵי לְמַהוּי רַב אֶלְפָּא עֲלוּיְהוּוֹן וְאַתּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַה גְּבוּרָה עֲבַד לְכוֹן שְׂאוֹל בְּרִי קִישׁ דְּמִן גְּבַעְתָּא דְּמִנִּיתּוֹן יְתִיהַ מְלָכָא עֲלוּיְכוֹן אִם גְּבַר גְּבַר הוּשׁ יְחוּת וַיַּעֲבִיד קֶרֶבָא עֲמִי וְאִם גְּבַר חֲלָשׁ הוּא בְּחַרוּ לְכוֹן גְּבַרָא יְחוּת לְוִתִּי: ט אִם יְכוֹל לְאַנְחָא קֶרֶבָא עֲמִי וַיִּקְטְלִינִי וְנָהִי לְכוֹן לְעֲבָדִין וְאִם אֲנָא אֲכוֹל לִיהַ וְאִקְטְלִינִיהַ וְתַהוּוֹן לְנָא לְעֲבָדִין וְתַפְלַחוּן יְתָנָא: י וַאֲמַר פְּלִשְׁתָּאָה אֲנָא חֲסָדִית יַת סֹדְרֵי יִשְׂרָאֵל יוֹמָא דִּין לְמִימַר אִיתּוּ לִי גְבַרָא וְנִגְיִיהַ קֶרֶבָא כַּחְדָּא:

Choose for yourselves a man, and let him come down to me. (9) If he is able to fight with me and kill me, we shall be slaves to you, and if I overcome him, and kill him, you shall be slaves to us and serve us.” (10) And the Philistine said, “I taunt the ranks of Israel this day; give me a man, and let us fight together.”

RASHI

should] all of you [come out] to wage war.

Am I not [the Philistine] — *Let one fight against me.* ברו *means* בררו — *choose.* **Am I [not] the Philistine** — *I am neither a*

captain over thousand, nor a captain over one hundred, I am but a Philistine like one of the others.

רש"י

וּגו'. ילחם אחד בנגדי: ברו. ברו: אנכי הפלשתי. לא שר אלה ולא שר מאה אלא פלשתי באחד מן האחרים:

Writings Psalms 45

ט מִירָא דְכִיָּא וְאֶקְסִיל אֶלוֹאִין וְקִצְיַעְתָּא מִתְגַּמְרִין כָּל לְבוּשֵׁיךָ מִן הַיְכָלִיא דְּמִכְבָּשִׁין

בְּשִׁין דְּפִיל מְאַרְע מְנִי יְחֻדוּנְךָ: י פְּלִכִי מִלְּכוּתָא אֲתִין לְמִקְבֵּל אַפְךָ וְלִיקְרוּתְךָ

כתובים תהלים פרק מה

ט מִרְ-וְאֶהְלוֹת קִצְיַעוֹת כָּל-בְּגָדֹתֶיךָ מִן-הַיְכָלִי שֵׁן מְנִי שְׂמֹחוּךָ: י בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוּתֶיךָ נִצְבָּה שֵׁגֶל

(9) Myrrh, and aloes, and cassia are all your garments; out of ivory palaces strunged instruments have made you glad. (10) Kings' daughters are among your favorites;

RASHI

(9) **All your garments** — *Your garments smell as the smell of these spices.* **Out of ivory palaces** — *Finer than ivory palaces are the palaces, which are prepared for you in the*

רש"י

(ט) כָּל בְּגָדֹתֶיךָ. בְּגָדִים שֶׁלָךְ מְרִיחִים כְּרִיחַ בְּשָׂמִים אֶלּוֹ: מִן הַיְכָלִי שֵׁן. יוֹתֵר מִהַיְכָלִי שֵׁן מִשְׁבָּחוֹת הַהֵיכָלוֹת הַמְּוֹכְנוֹת לָךְ בְּגַן עֵדֶן לְשִׂמְחָךְ בְּהֵם:

לְיָמִינְךָ בְּכַתֵּם אוֹפִיר: יֵא שְׁמַעֲי־בַת וְרָאִי וְהִטִּי
 אָזְנְךָ וְשִׁכְחִי עַמֶּךָ וּבֵית אָבִיךָ: יב וַיִּתְּאוּ הַמַּלְךְ
 יָפִיךָ כִּי־הוּא אֲדֹנֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִי־לּוֹ:

בְּזֶמֶן דְּמַעְתַּר סֵפֶר אוֹרֵייתָא
 בְּסִטְרָא מִיָּנַךְ וּמִתְּכַתְּבָא
 בְּאוֹרְרִיזִין דְּמִן אוֹפִיר:

יֵא שְׁמַעֲי כְּנִישְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל
 אוֹרֵית פּוּמִיָּה וְחָמִי פְרִישֵׁת
 עוֹבְדוּי וְתַצְלִי אוֹדְנָךְ לְפַתְגְּמִי

at your right hand stands the queen in gold of Ophir. (11) “Hearken, O daughter, and consider, and incline your ear, forget also your own people, and your father's house. (12) So shall the King desire your beauty, for He is your Lord; and do homage to Him.

RASHI

Garden of Eden, for you to rejoice in them.

(10) **Kings' daughters** — *will visit you.* שגל
means queen. In gold — *superior gold that*
comes from Ophir. (11) **Hearken, O**
daughter — *Hearken, O congregation of*
Israel. And incline your ear — *to the Torah.*

Forget also your own people — *amongst*
whom you grew up. And your father's

house — *the idolatry your fathers worshipped on the other side of the river.* (12) **So shall [the King] desire** — *And the Holy One, blessed be He, shall desire the beauty of your actions.*

רש"י

(י) בנות מלכים. יהיו מבקרות אותך: שגל. מלכה:
 בכתם. זהב טוב הבא מאופיר: (יא) שמעי בת.
 שמעי כנסת ישראל: והטי אזנה. לתורה: ושכחי
 עמך. שאת גדלה ביניהם: ובית אביך. עבודה זרה
 שעבדו אבותיך בעבר הנזהר: (יב) ויתאו. ויתאב
 הקדוש ברוך הוא לנוי מעשיך:

Mishnah Beitzah, chapter 2

משנה ביצה פרק ב

(1) If a Festival fell on Sabbath eve [i.e., Friday], a person may not cook on the Festival primarily for the Sabbath, but he may cook for the Festival, and if any is left over it remains for the Sabbath; and a person may prepare a dish on the eve of the Festival and rely upon it [to prepare food, on the Festival] for the Sabbath [i.e., *eruv tavshilin*]. The School of Shammai say, Two dishes [are required for this purpose],

א יום טוב שחל להיות ערב שבת, לא יבשל אדם
 בתחלה מיום טוב לשבת, אכל מבשל הוא ליום טוב,
 ואם הותר הותר לשבת, ועושה תבשיל מערב יום
 טוב וסומך עליו לשבת. בית שמאי אומרים, שני

רבנו עובדיה מברטנורא

א יום טוב שחל להיות ערב שבת לא יבשל בתחילה. כלומר לא יהא תחילת בישולו עיקרו לשום שבת, אלא לשום יום טוב יהא תחילת בישולו, ומה שמוותר יהא לשבת: ועושה תבשיל מערב יום טוב. לשם עירובי תבשילין אית דאמרי טעמא דהאי תבשיל מערב יום טוב, משום כבוד שבת הוא, שמתוך שמערב יום טוב וזכר השבת, יברור מנה יפה לשבת ולא ישכח שבת משום טרדת יום טוב. ואית דאמרי משום כבוד יום טוב הוא, כדי שיראו שאין אופין מיום טוב לשבת אלא אם כן התחיל מבעוד יום דביו"ט אינו אלא גומר, קל וחומר מיום טוב לחול דלגמרי אין אופין ולא מבשילין. ומברכין על ערובי תבשילין כדרך שמברכין על ערובי חצרות. וצריך לזכות על ידי אחר לכל מי שרוצה

while the School of Hillel say, One dish [is sufficient]. And they [both] agree that a fish and an egg upon it are [considered] as two dishes. If a person ate it [the dish intended for the *eruv*] or if it was lost, he may not rely on it to cook primarily [for the Sabbath], but if he left over any amount from it, he may rely on it [to cook] for the Sabbath [However, *lekhatchila* — at the outset, a dish must have a minimum

size of an olive (see Tosfot Yom Tov)]. (2) If it [the Festival] fell on the day after the Sabbath: the School of Shammai say, One must immerse all before the Sabbath [but not on the Sabbath, for this is as repairing the vessel, by making it fit to be used; they hold that the same restriction applies to humans]; but the School of Hillel say, Vessels [must be immersed] before the Sabbath, but men [may immerse] on the Sabbath. (3) They agree that a person may effect surface contact [a method of purification] for [unclean] water in a stone vessel [which does not acquire uncleanness, i.e., if he has drinking water which became defiled, he may place it in an earthen vessel and place it in a *mikvah* so that the two waters touch each other, thereby fusing and thus purifying, the drinking water], but one may not immerse [the unclean water in an unclean vessel, in order to purify both at the same time, for this is as repairing the vessel]; and one may [on the Festival] immerse [to change] from one intention to another [i.e., if he had immersed the vessel purifying it for use for an item of a lower degree of purity and he now wants to use it for something requiring a greater degree of purity, he may reimmerse it on the Festival], or from one company [for the eating of the Pesach sacrifice] for another [if one group joined another and the second group insists that anyone who joins them immerse his vessels].

בנו עובדיה מברטנורא

אחר כך לסמוך על עירובו, ואפילו שלא מדעתו, דוכין לאדם שלא בפניו: **אכלו או שאבדו**. אותו תבשיל שבישל, מערב שבת: **סומך עליו**. לבשל בישולו ביום טוב לצורך שבת. אבל מתחילתו אין עירובי תבשילין פחות מכוית, בין לאחד בין למאה. ואם התחיל בעיסתו ונאבד עירובו, מה שהתחיל גומר: **ב מטבילין את הכל**. שחייב אדם לטהר עצמו ברגל. וכל מה שצריך טבילה בין אדם בין כלים מטבילין מלפני השבת: שכיון שהן ראויין לאחר טבילה לדבר שלא היו ראויין לו קודם טבילה, אי מטביל להו בשבת וביו"ט הזה ליה מתקן מנא ואסור. ושבת דנהקט הכא, להודיעך כוחן דבית הלל, דאפילו בשבת שרו להטביל אדם, משום דנראה כמיקר וכמצטנן ורוחץ לתענוג ולא לשם טבילה: **ג ושיון שמשויקין את המים בכלי אבן**. מי שיש לו מים יפים לשתות ונטמאו, ממלא מהן כלי אבן שאינו מקבל טומאה ונותן במקוה מים מלוחים או עכורים עד שנושקים מים למים, ונמצאו אלו זרועים ומחוברים למי מקוה ובטלו אנגייהו וטהרו. ואין טהרה במקוה לשום אוכל ומשקה אלא למים בלבד, ולא בתורת טבילה אלא בתורת זריעה: **אבל לא מטבילין**. שאין נותנין אותן בכלי עץ טמא שצריך טבילה לכלי, להשיק בו, כדי לעלות טבילה לכלי אגב השקת המים: **ומטבילין מגב לגב**. מי שהטביל כלים לדעת שידרוך בהן זיתים בבית הברד לשמן של חולין, ונמלך לדרוך בהן ענבים בגת לייך של תרומה, צריך להטבילן פעם שנייה לשם תרומה. וכן אם הטביל כלים לשם תרומה ונמלך לעשות בהם קודש, צריכים טבילה שנית לשם קודש. ואותה טבילה יכול להטביל ביו"ט, שאין כאן תיקון כלי לפי שאין טבילה זו להעלות אותן מידי טומאה אלא לתוספת טהרה: **ומחבורה לחבורה**. אם הטביל כלים על מנת לאכול פסחו עם חבורה זו ונמלך להימנות עם חבורה אחרת ובא להטביל כליו פעם שנייה, אותה טבילה מותר לעשותה

תבשילין. ובית הלל אומרים, תבשיל אחר. ושיון בדרג וביצה שעליו שהן שני תבשילין. אכלו או שאבד, לא יבשל עליו בתחלה. ואם שיר ממנו כל שהוא, סומך עליו לשבת: **ב חל להיות אחר השבת, בית שמאי אומרים, מטבילין את הכל מלפני השבת, ובית הלל אומרים, כלים מלפני השבת, ואדם בשבת: ג ושיון שמשויקין את המים בכלי אבן לטהרן, אבל לא מטבילין. ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה:**

(4) The School of Shammai say, One may bring peace-offerings [on Festivals, because they are partly eaten by their owners, thereby it has the same law as the preparation of food on the Festival, which is permitted], while he may not lean [hands] upon them [as an act forbidden by Rabbinic decree, because this action, performed with all one's strength, resembles making use of an animal]; but one may not bring burnt-offerings [of an individual, on a Festival since none of its flesh is eaten]. But the School of Hillel say, A person may bring [the] peace-offerings and burnt-offerings [of the Festival], and one may lean [hands] upon them. (5) The school of Shammai say, A person may not heat water for his feet, unless it is also fit for drinking [since kindling a fire on the Festival is permitted for the preparation of food, but not for washing]; but the School of Hillel permit. A person may make a fire and warm himself before it [according to the school of Hillel]. (6) In three matters Rabban Gamliel was stringent, in accordance with the ruling of the School of Shammai: One may not insulate hot water on the Festival [for the Sabbath, unless he made an *eruv tavshilin* which included insulated water. The School of Shammai maintain that each individual type of food preparation must be included in the *eruv* in order to be permitted to prepare an item on the Festival for use on the Sabbath, e.g., if he intends to bake he must include something baked, if he intends to boil he must include something boiled]; one may not set up a candlestick [whose parts had fallen down] on a Festival [since this is regarded as building]; and one may not bake bread in thick loaves [since this involves a great deal of labor], but only in thin wafers. Rabban Gamliel said, Never did my father's household bake bread [on a

ד בית שמאי אומרים, מביאין שלמים ואין סומכין עליהן, אבל לא עולות. ובית הלל אומרים, מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהם: ה בית שמאי אומרים, לא יחם אדם חמין לרגליו, אלא אם כן ראויין לשתיה. ובית הלל מתירין. עושה אדם מדורה ומתחמם כנגדה: ו שלשה דברים רבן גמליאל מחמיר כדברי בית שמאי, אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת, ואין זוקפין את המנורה ביום טוב, ואין אופין פתין גריצין אלא רקיקין. אמר רבן גמליאל, מימיהן

רבנו עובדיה מברטנורא

ביום טוב: ד מביאין שלמים. ביום טוב. שלמי חגיגה. לפי שיש בהם צורך אכילה לאדם: ואין סומכין עליהם. שהסמיכה אסורה משום שבות, שבכל כוחו היה סומך, והוה ליה משתמש בבעלי חיים. אלא סומכין עליהם מערב יום טוב, דלית להו לבית שמאי תיכף לסמיכה שחיטה: אבל לא עולות. חוץ מתמידין ומוספין שהן קרבן צבור וזמנן קבוע. אבל לא יביא עולת יחיד שאין בה אכילת הידיוט. ואפילו עולות רחאיה קריבות בשאר ימות הרגל ולא ביום טוב, דרחמנא אמר (במדבר כט) עצרת תהיה לכם, לכם ולא לגבוה: ובית הלל אומרים. מביאים שלמי חגיגה ועולות רחאיה, דכתיב (דברים טו) עצרת לה/ כל דלה. אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין ביום טוב לא עולות ולא שלמים: ה לא יחם אדם חמין לרגליו. אוכל נפש התירה התורה, ולא להבעיר אור בשביל רחיצה: ובית הלל מתירין. דמתוך שהותרה הבערה לצורך אכילה, הותרה נמי שלא לצורך אכילה כשיש בה צורך איזו הנאה. ופסק הלכה דחמין שהוחמו ביום טוב רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו, אבל לא כל גופו, דגורו יום טוב אטו שבת. וחמין שהוחמו מערב יום טוב רוחץ בהן כל גופו ביום טוב: ו אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת. דסברי בית שמאי, אין אופין אלא אם כן עירב בפת, ואין מבשלין אלא אם כן עירב על התבשיל, ואין טומנין אלא אם כן היו לו חמין טמונין מערב יום טוב. ובית הלל סברי דאופין ומבשלין וטומנין על עירוב של תבשיל בלבד. ומיזו בגמ' מוכח דבית הלל נמי בעו פת ובשר. וכן הלכה: אין זוקפין מנורה. של חוליות שנתפרקו חוליותיה, אין מחזירים אותן, דהווי כבונה ויש בנין בכלים. ובית הלל סברי אין בנין בכלים: גריצין. ככרות עבות: אלא רקיקין. ככרות דקות, דסברי בית שמאי אין אופין פת מרובה ביו"ט משום

Festival] in large loaves, but only in thin wafers. They said to him, What can we do with your father's household, who were stringent towards themselves and lenient to all Israel, [permitting them] to bake bread both in large loaves and thick cakes [the law is not in accordance with Rabban Gamliel]. (7) He [Rabban Gamliel] also gave three lenient rulings: A person may sweep a dining room [lit., "couches" used for reclining during eating]; one may place spices [on coals, for the aroma.] on a Festival; and one may prepare a "helmeted" kid [i.e., with its knees and innards wound above its head] on Pesach night [this was the manner in which the Pesach sacrifice had been prepared during the time of the Temple, and, according to the Sages, is now included in the prohibition of bringing sacrifices]. But the Sages forbid [all these: sweeping, because of the prohibition of filling up cavities, and spices, because this is not required for an average person, since only very delicate people required this]. (8) Three matters Rabbi Elazar ben Azariah permits but the Sages forbid: His cow was led out [on the Sabbath] with a leather strap between her horns [any labor forbidden for a person is also forbidden to be done by his animal; however, he regarded it as an ornament and ornaments are not forbidden to be worn on the Sabbath, while the Sages regarded it as carrying a burden]; and [he ruled that] a person may comb an animal on a Festival [with a fine comb even though it will unintentionally cause a temporary wound in the animal]; and a person may grind pepper in a pepper mill. Rabbi Yehudah says, A person may not comb animals on a Festival because it thereby makes a wound, but a person may comb [with a coarse wooden comb, which does not make a wound]; while the Sages say, One may neither comb with a fine nor coarse comb. (9) A pepper mill may become [ritually]

שֶׁל בֵּית אָבָא לֹא הָיוּ אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצִין, אֶלָּא רְקִיקִין. אָמְרוּ לוֹ, מָה נַעֲשֶׂה לְבֵית אָבִיךָ, שֶׁהָיוּ מַחְמִירִין עַל עֲצָמָן וּמְקַלִּין לְכָל יִשְׂרָאֵל, לְהִיּוֹת אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצִין וְחָרִי: ז' אִף הוּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים לְהִקְלֹל, מְכַבְּדִין בֵּין הַמְּטוֹת, וּמְנִיחִין אֶת הַמְּגִמָּר בְּיוֹם טוֹב, וְעוֹשִׂין גְּדִי מְקַלֵּם בְּלִילֵי פְסָחִים. וְחֻכְמִים אוֹסְרִין: ח שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְתִיר, וְחֻכְמִים אוֹסְרִין. פָּרְתוּ יוֹצֵאָה בְּרִצּוּעָה שְׁבִין קַרְנֵיהָ, וּמְקַרְדִּין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, וְשׁוֹחֲקִין אֶת הַפְּלִפְלִין בְּרַחֲמֵי שְׁלָהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְקַרְדִּין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שְׁעוֹשָׂה חֲבוּרָה, אֲבָל מְקַרְצְפִּין. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אֵין מְקַרְדִּין, אִף לֹא מְקַרְצְפִּין: ט הַרְחִים שֶׁל

רבנו עובדיה מברטנורא

טרחא. ובית הלל אומרים אופין פת מרובה ביו"ט, שבזמן שהפת מרובה היא נאפית יפה: וחרי. עיסה גדולה הנאפית על גבי גחלים משום דבעיא היסק גדול שהגחלים הולכות ועוממות וטרחא איכא. ואין הלכה כרבן גמליאל בכל מה שמחמיר כדברי בית שמאי: ז' מכבדין בין המטות. שאוכלין שם. שרגילים להסב ולאכול על גבי מטות. ומפני שהוא מקום מועט לא חישישין שמא ישוה גומות כדחישישין גבי בית שהוא גדול ואי אפשר שלא יהיה שם גומא: מוגמר. לבונה על גבי גחלים להריח בה. אבל לגמר את הכלים דברי הכל אסור: מקולס. כרעיו ובני מעיו תלויין חוצה לו [בצדו] כשצולוהו, והיו עושים זכר לפסח דכתיב ביה (שמות יב) ראשו על כרעיו ועל קרבו. מקולס כגבור זה שכלי זיינו עמו. תרגום וכובע נחושה, וקולסא דנחשא. ורמב"ם פירש, מקולס מכובד, לשון קילוס: וחכמים אוסרין. בשלשתן. כיבוד, משום אשוויי גומות. ומוגמר, משום דלאו צורך לכל נפש הוא, שאינו אלא למפונקים ולמעונגים ולמי שריחו רע. מקולס, מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ. והלכה כחכמים: ח פרתו יוצאה ברצועה שבין קרניה. לנוי. ואמרו חכמים משאוי הוא ואינה תכשיט לה. ולא פרתו של רבי אלעזר בן עזריה היתה אלא של שכנתו, ועל שלא מיחה בה נקראת על שמו: ומקרדין ביום טוב. כמין מגירה קטנה של ברזל ששיניה דקות ומחכבין ומגרדין בה הבהמה ואע"ג דעביד חבורה: ברחים שלהן. קטנות העשויות לכך: מקרצפין. במגירה של עץ ששיניה גסות, ואין עושים חבורה: אף

unclean on account of [it consisting of] three [separate] vessels [and even if one is missing, the others are still regarded as complete vessels, capable of becoming unclean]; on account of [being] a receptacle [i.e., its lower, wooden, part]; on account of a metal utensil

[its upper part]; and on account of a sifting utensil [its middle part]. (10) A child's cart may acquire *midras* impurity [if the child riding upon it has a *zav* discharge (see Leviticus 15:1), it becomes a primary source of impurity]; it may be handled on the Sabbath [since it is a utensil]; and it may be pulled along only on matting [in order not to make a furrow on the ground]. Rabbi Yehudah says, No articles may be dragged [along the floor] except for a cart, because it [only] presses [the earth] down [but does not make a furrow].

רבנו עובדיה מברטנורא

לא מקרצפין. דגורנין קרצוף אטו קירוד. ואין הלכה כר' ארלעור בן עזריה בשלשה דברים הללו, אלא במקרדין את הבהמה בלבד, משום דבהא קם ליה בשיטתיה דרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר, וקיימא לן בוותיה. וחכמים דפליגי עליה סברי כר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור. ואינה הלכה: **ט משום שלשה כלים.** שאם פירש אחד מהן אינן שברי כלים, אלא כל אחד מהם חשוב כלי בפני עצמו וטמא, אף על פי שבעודו ברחים הן מחוברים ונראים ככלי אחד: **משום כלי קבול.** התחתונה שמקבלת אבק שחיקת הפלפלין דרך נקבי הכברה, טמאה משום כלי קבול, שכלי עץ שיש לו בית קבול הוא: **ומשום כלי מתכת.** העליונה שכותשין וטוחנין בה הפלפלין, טמאה משום כלי מתכת. דמשום כלי עץ ליכא לטמוייה, דפשוטיהן טהורים, אלא משום ציפוייה התחתון שהוא של מתכת: **ומשום כלי כברה.** אמצעית שהיא מקפת את הכברה. משום כלי עץ לא מטמאה, דאין קבולה קבול. אלא חכמים גזרו טמאה על הכברה משום כלי ארוג, ואפילו אין הכברה של מתכת מטמאה משום כלי כברה: **י עגלה.** העשויה לשחוק לקטן, ומיוחדת לו לישב עליה: **טמאה מדרס.** אם היה הקטן זב, נעשית עגלה אב הטמאה: **ונטלת בשבת.** דתורת כלי עליה: **ואינה נגררת.** בשבת: **אלא על גבי כלים.** על גבי בגדים. מפני שעושה חריץ בקרקע, וחופר חייב משום חורש: **ר' יהודה אומר וכו'.** תרי תנאי נינהו ואליבא דר' יהודה. דתנא קמא נמי ר' יהודה היא דאמר דבר שאין מתכוין אסור. ואתא האי תנא אחריתי ואמר דלא אסר ר' יהודה בעגלה של קטן, מפני שאינה עושה חריץ בהלכה ע"י חפירה, אלא כובשת הקרקע ונדוש תחתיה ונעשה אפרה נמוך אבל אינה מזויה עפר ממקומה. וכבר אפסיקא הלכתא כר"ש דאמר גורר אדם מטה כסא וספסל. ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ:

Gemara Beitzah 15b

גמרא ביצה דף טו:

[On the Mishnah:] "One may not ... cook ...." From where do we know this [that one may cook for the Sabbath on the Festival by virtue of a special dish, namely the *eruv*]? Shmuel said, Because the Scripture says: "Remember the Sabbath day to keep it holy;" (Exodus 20:8) i.e., remember it regarding another [i.e., a Festival] which causes to make it forgotten [since the interest in preparing foods for the Festival preceding the Sabbath might cause one to forget the Sabbath; the *eruv* is meant to prevent this]. What is the reason [for the institution of the *eruv*, which is of Rabbinic origin, and is not based on any Biblical verse]? Rava said, In order that he may choose a fine portion for the Sabbath and a fine portion

פלפלין, טמאה משום שלשה כלים, משום כלי קבול ומשום כלי מתכות ומשום כלי כברה: **י עגלה** ש' קטן טמאה מדרס ונטלת בשבת, ואינה נגררת אלא על גבי כלים. רבי יהודה אומר, כל הכלים אין נגרדין חוץ מן העגלה, מפני שהיא כובשת:

לא יבשל וכו' מנא הני מילי אמר שמואל דאמר קרא (שמות כ) זכור את יום השבת לקדשו. זכרנו מאחר שבא להשכיחו. מאי טעמא? אמר רבא: כרי שייברר מנה יפה לשבת. ומנה יפה ליום טוב. רב

for the Festival [i.e., since he must make an *eruv* he remembers to leave some good things for the Sabbath]. Rav Ashi said, In order that people might say, “You may not [begin to] bake on a Festival for the Sabbath [unless he started baking for the Sabbath (e.g., by making an *eruv*) before the Festival began,] how much the more so, [is it forbidden to bake] on a Festival for a weekday” [i.e., the *eruv* was instituted in honor of the Festival, and not in honor of the Sabbath]. We have learned: “He may prepare a dish on the eve of the Festival and rely upon it [to prepare food] for the Sabbath.” All is well according to Rav Ashi who says, In order that people might say, You may not bake on a Festival for the Sabbath [etc.]; hence it is only “on the eve of the Festival,” but [one may] not [prepare a dish] on the Festival [itself]. But according to Rava, why specifically on the eve of the Festival [must he prepare a dish]: even on the Festival [itself let it be permitted, for on the Festival itself he can still remember to choose a fine portion for the Sabbath]? It is truly so, but [this] is a preventive decree lest he be negligent [and forget to prepare it altogether]. Now a Tanna deduces it from the following: “Bake that which you will bake and cook that which you will cook.” (Exodus 16:23) From this Rabbi Elazar concluded [that on the Friday which is a Festival] you may bake [for the Sabbath] only [depending] upon what is [already] baked [before the Festival], and you may cook only [depending] upon what is [already] cooked. From this the Sages found a Biblical support for *eruv tavshilin* [i.e., merely support; since *eruv tavshilin* is of Rabbinic origin]. [...] Rabbi Abba said in the name of Rav: An *eruv tavshilin* must be the size of an olive whether for one or for one hundred. [...] Rav Huna said in the name of Rav: The *eruv tavshilin* requires awareness [that it is for the purpose of *eruv*]. It is certain that the awareness of the one who deposits [the dish] is required, but do we require the awareness of the one for whom it is deposited, or do we not require [it]? Come and hear: For the father of Shmuel would set the *eruv* for the whole of Nehardea. Rabbi Ammi and Rabbi Assi used to set the *eruv* for the whole of Tiberias [indicating that the awareness of all the inhabitants of these cities was not required]. Rabbi Yaakov bar Idi proclaimed: “He who has not set an *eruv tavshilin*, let him come and rely upon mine.” And how far? Rav Nechumi bar Zechariah said in the name of Abbaye: As far as the Sabbath limit [i.e., only for those who resided within the Sabbath limit]. There was a certain blind man who would recite *beraitot* in the presence of Mar Shmuel. When he noticed that he was gloomy he asked

אָשִׁי אָמַר כְּדִי שְׂיֵאמְרוּ אֵין אוֹפִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, קָל וְחֹמֶר מִיּוֹם טוֹב לְחֹל. תִּנְנָן עוֹשֵׂה תַבְשִׁיל מִמְּעַרְב יוֹם טוֹב וְסוֹמֵךְ עָלָיו לְשַׁבָּת בְּשִׁלְמָא לְרַב אֲשִׁי דְאָמַר כְּדִי שְׂיֵאמְרוּ אֵין אוֹפִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, הִינּוּ דְמִמְּעַרְב יוֹם טוֹב אֵין בְּיוֹם טוֹב לָא. אֶלָּא לְרַבָּא מְאִי אֲרִיָּא מִמְּעַרְב יוֹם טוֹב אֶפְלוּ בְּיוֹם טוֹב נִמְי. אֵין הֵכִי נִמְי אֶלָּא גְזֵרָה שְׂמָא יִפְשַׁע. וְתִנְנָא מִיִּיתִי לָהּ מִהֶכָּא (שם טו) אֵת אֲשֶׁר תֹּאפּוּ אִפּוּ וְאֵת אֲשֶׁר תִּבְשְׁלוּ בְּשִׁלוּ. מִכָּאן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵין אוֹפִין אֶלָּא עַל הָאֶפּוּי וְאֵין מִבְּשִׁלִּין אֶלָּא עַל הַמְּבִשֵׁל. מִכָּאן סִמְכוּ חֻקִּים לְעִרְוֵי תַבְשִׁילִין מִן הַתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אָמַר רַב: עִרְוֵי תַבְשִׁילִין צְרִיכִין בְּפִתֵּי בֵין לְאַחַד בֵּין לְמֵאָה. אָמַר רַב הוֹנָא אָמַר רַב: עִרְוֵי תַבְשִׁילִין צְרִיכִים דַּעַת פְּשִׁיטָא דַּעַת מוֹנִיחַ בְּעִינָן. דַּעַת מִי שְׁהִנְיָחוּ לוֹ בְּעִינָן אוּ לֹא בְּעִינָן. תָּא שְׂמַע דְאַבּוּהַ דְשִׁמוּאֵל מִמְּעַרְב אַבּוּלָה נִהַרְדַּעָא. רַבִּי אֲמִי וְרַבִּי אֲסִי מִמְּעַרְבֵי אַבּוּלָה טְבִרְיָא. מִכְרִיז רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי: מִי שְׁלָא הִנִּיחַ עִרְוֵי תַבְשִׁילִין יָבֵא וְיִסְמַךְ עַל שְׁלִי וְעַד כְּמָה? אָמַר רַב הוֹנוּמִי בַר זְכַרְיָה מִשְׁמַה דְאַבְּי עַד תַּחֲוּם שַׁבָּת. הוּוּא סְמִיא דְהוּוּא מְסַדֵּר מִתְּנִיתָא קְמִיהַ דְמַר שְׁמוּאֵל חֲזִייה דְהוּוּא עָצִיב. אָמַר לָהּ: אֲמִאי

him: "Why are you gloomy?" "Because I have not set an *eruv tavshilin*," he replied "Then rely upon mine," he answered. The following year he [again] noticed that he was gloomy. He said to him: "Why are you gloomy?" He answered him: "Because I have not set an *eruv tavshilin*." [Then] he said to him: "You are a transgressor: for everyone else it is permitted [to rely upon my *eruv*], but for you it is forbidden [I had intended that only those who had unwittingly forgotten would rely upon my *eruv*, but not when the forgetfulness was caused by sheer negligence]."

עציבתו? אמר לה דלא אותיבי ערובי תבשילין. אמר לה סמוך אדידי. לשנה חזיה דהוה עציב אמר לה: אמאי עציבת אמר לה דלא אותיבי ערובי תבשילין. אמר לה: פושע את לכולי עלמא שרי לדידה אסור:

זוהר ויקרא דף ט"ז ע"ב

פתח ואמר (משלי ט"ו) איש תהפוכות ישלח מדון ונרגן מפריד אלוף איש תהפוכות ישלח מדון במה דאמרן חיביא עבדי פנימו לעילא ונרגן מפריד אלוף מפריד אלופו של עולם ודא קדשא בריה דהוא. דבר אחר איש תהפוכות ישלח מדון. מהו ישלח. ישלח לאנן גמיען מדון דניקן מסמרא דדינא. ונרגן מפריד אלוף במה דאמרן חיביא עבדין פנימו לעילא מפריד דיהודא לא ישתבח מפריד למטרוניתא ממלכא ולמלכא ממטרוניתא ובגין כך לא אקרי אהר דאהר לא אקרי אלא כד אנן בוונגא הדא. ווי לאנן חיביא דעבדין פרודא לעילא ופאין אנן צדיקיא דאנן מקימן קיומא דלעילא ונכאין אנן מאריהון דתשובה דתיבין בלא לאתריהו. ועל דא תנינן אתר דבעלי תשובה יתבי צדיקים גמורים לא יתבי ביה מאי טעמא אלא אנן אתתקנו באתר עלאה באתר דשקיו דנגתא משתבח מתמן ודא הוא תשובה ועל דא אקרון בעלי תשובה ואלין אתתקנו באתר אחרא דאקרי צדיק ועל דא אלין יתבין באתר עלאה ואלין יתבין באתר זוטרא מאי טעמא אלין תיבין מין לאתריהו מאתר עלאה דנהרא עמיקא עד ההוא אתר דאקרי צדיק. וצדיקים גמורים נגדין לון מההוא אתר דאנן יתבי להאי עלמא ועל דא אלין עלאין ואלין תתאין. ופאה הולקיהון דמארי תשובה ונכאה הולקיהון דצדיקיא דבגניהון עלמא מתקיא הדא הוא דכתיב (ויקרא ה) והיה כי יחטא ואשם וגומר מה כתיב לעילא או מצא אבדה וכחש בה וגומר דהא בגין דא אסתלק קדשא בריה דהוא מכלא כביכול קדשא בריה דהוא לא אשתבח בקיומיה דהא כנסת ישראל אתפרשא מאתרהא הדא הוא דכתיב (ירמיה ו) אבדה האמונה (לה קצ"א) מאי אמונה דא כנסת ישראל במה דאת אמר (תהלים צ"ב) ואמונתך כלילות. אבדה האמונה במה דאת אמר (ירמיה ט) על מה אבדה הארץ וכלא חד והא אוקימנא אבדה ולא נאכדת ולא אבודה. כגונא דא (ישעיה נ"ו) הצדיק אבד אבוד או נאכד לא כתיב אלא אבד. הדא הוא דכתיב (ירמיה ו) אבדה האמונה בגין כך והשיב את הגולה או את האבדה וגומר:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer Chasidim, Chapters 216, 217, 218

ספר חסידים סימן רטז ר"ז ר"ח

If one notices a wealthy, wicked man with whom great people join in marriages, know that wealth came to him only because the Holy One, blessed be He, knew that if he did not have wealth, no one would join with him in

אם ראתו רשע עשיר שמתחתנים בו גדולים, דע לה כי העשיר לא בא לידו אלא שידע הקדוש ברוך הוא אם לא יהיה לו עשר לא יתחתן בו לכהן הקדים

marriage. Therefore, God gave him wealth first.

They are not arranging marriages with him because of his merit, but because of the merits of his forefathers and mothers, or because these great people have previously denigrated him. [And therefore] measure for measure cannot be voided. “And Sarah denied, saying, ‘I did not laugh,’ because she was afraid.” (Genesis 18:15) Because she lied in connection with Yitzchak, therefore she died in a manner connected with Yitzchak, at the time when he was bound on the altar. If Reuvein faces troubles and tells Shimeon about them, and Shimeon prays for Reuvein as though the trouble were his own, then ultimately, when some trouble befalls Shimeon, if Reuvein does not pray for Shimeon in the way that Shimeon prayed for Reuvein, it is as though he stole from him. As it says, “The theft of the poor is in your houses.” (Isaiah 3:14) This is true even if Shimeon is saved anyway, as it says, “You must love your fellowman as yourself.” (Leviticus 19:18) But if he does pray for his fellow, even if it is not effective, then when he or his children come to that trouble, the Holy One, blessed be He, will remember what he did for his fellow when this happened to him, and He will save him.

וְנָתַן לוֹ הָעֶשֶׂר לֹא בְעִבּוֹר זְכוּתוֹ מִתַּחַתְנִים בּוֹ אֲלֵא עֲבוּר זְכוּת אֲבוֹתָיו וְאִמּוֹתָיו אוֹ שֶׁהָיוּ מִבְּזִים אוֹתוֹ קִדְּם לָכֵן: מִדָּה בְּמִדָּה לֹא בְטֻלָּה וְתַכְחֵשׁ שֶׁרָה לֹא צָחַקְתִּי כִּי יִרְאָהּ. לְפִי שְׂכּוּבָה עַל יְדֵי יִצְחָק, לְפִיכֶךָ מִתָּה עַל יְדֵי יִצְחָק בְּעִקְדָתוֹ: אִם בָּא רְאוּבֵן לְיַדֵּי צֶעַר וְהִגִּיד צֶעַרוֹ לְשִׁמְעוֹן וְשִׁמְעוֹן הִתְחַנֵּן עַל רְאוּבֵן כְּאִלּוּ הִצְעֵר עַל עֲצָמוֹ לְבִסּוּף כְּשִׁיבָא עַל שִׁמְעוֹן שׁוֹם צֶעַר וְלֹא הִתְחַנֵּן רְאוּבֵן עַל שִׁמְעוֹן כְּמוֹ שִׁמְעוֹן עַל רְאוּבֵן הָרִי כְּאִלּוּ גִזְלוּ שְׁנֵאמַר (ישעיה ג) גִּזְלוֹת הָעֵנִי בְּבִתֵּיכֶם וְאֶפְלוּ אִם נוֹשַׁע שִׁמְעוֹן שְׁנֵאמַר (ויקרא י"ט) וְאִהְבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ. וְאִם הִתְחַנֵּן עַל חֲבֵרוֹ אִף עַל פִּי שְׂלֵא יוֹעִיל כְּשִׁיבָא הוּא אוֹ זָרְעוֹ לְאוֹתוֹ צֶעַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ זֹכֵר מֵה שְׁעֵשָׂה לְחֲבֵרוֹ כְּשִׁנְעֵשָׂה לוֹ זֶה הַמְּאָרֶע וּמוֹשִׁיעוֹ:

Practical Law:

Rambam, Laws of Blessings, Chapter 3

(1) If rice was cooked or made into bread, prior to eating of it one says “Who creates many varieties of food” — [*mezonot*] and afterwards, “Who creates many living things,” — [*borei nefashot*] provided that it is not mixed with anything else, consisting only of rice. But before eating millet bread or bread made of any other kind of pulse, one says the blessing “by Whose word all things come into being” — [*shehakol*] and afterwards “Who creates many living things.” (2) On any food which one says “Who brings forth bread” — [*hamotzi*] prior to eating of it, one recites afterwards, the blessing after a meal consisting of four blessings [i.e., grace after meals] in [their] proper order. On anything for which one says beforehand “Who creates many kinds of food” — [*mezonot*], one says afterwards the three-faceted blessing [*“al hamichyah”*], except for rice.

הלכה

הרמב"ם הלכות ברכות פרק ג

א אֲרוֹ שְׂבִשְׁלוֹ אוֹ שְׁעֵשָׂה מִמֶּנּוּ פֶת בְּתַחֲלָה מְבָרַךְ עָלֶיהָ בּוֹרֵא מִיַּי מְזוֹנוֹת וְלְבִסּוּף בּוֹרֵא נַפְשׁוֹת וּבְלִבְדֹ שְׂלֵא יִהְיֶה מְעַרְבֵם עִם דְּבַר אַחַר אֲלֵא אֲרוֹ לְבִדּוֹ אֲבָל פֶת דּוֹחֵן אוֹ פֶת שֶׁל שְׂאֵר מִיַּי קִטְנִית בְּתַחֲלָה מְבָרַךְ שֶׁהִכַּל וְלְבִסּוּף בּוֹרֵא נַפְשׁוֹת רַבּוֹת: ב כָּל שִׁמְבָרְכִין עָלָיו בְּתַחֲלָה הַמוֹצֵא מְבָרְכִין לְאַחֲרָיו בְּסוּף בְּרַכַּת הַמּוֹזֵן כְּסֻדְרָה אַרְבַּע בְּרַכּוֹת. וְכָל שִׁמְבָרְכִין עָלָיו בְּתַחֲלָה בּוֹרֵא מִיַּי מְזוֹנוֹת מְבָרְכִין בְּסוּף לְאַחֲרָיו בְּרַכָּה אַחַת מֵעֵין שֶׁלֵּשׁ חוּץ מִן הָאֲרוֹ:

(3) To what case does this apply? If one ate an amount the size of an olive or more. But if one eats less than the size of an olive, whether of bread or of other foods, or drinks less than a *rivi'it*, whether of wine or of other beverages, beforehand he says the blessing appropriate for

that kind [of food or beverage], and afterwards he need not recite any blessing at all.

ג במה דברים אמורים? שאכל מכוזית ולמעלה אבל אכל פחות מכוזית בין מן הפת בין משאר אוכלין והשותה פחות מרביעיית בין מן היין בין משאר משקין מברך בתחלה ברכה הראויה לאותו המין ולבסוף אינו מברך כלל:

KI TEITZEI FOR TUESDAY

TORAH

כי תצא ליום שלישי

תורה

כיון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה דשם ב"ן להשאיר בו הארה מוטסת הנפש משבת שעברה

כ ויאמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומרה איננו שמע בקלנו זולל וסבא: כא ורגמהו כל אנשי עירו באבנים ומת ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו: ס שני כב וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אתו על עץ: כ ויאמרו לזקני קרתה בננא דין סטי ומרי ליתוהי מקבל למימרנא זלל בסר וסבי חמר: כא וירגמנה כל גברי קרתה באבניא וימות ותפלי עבד דביש מבינה וכל ישראל ישמעו וידחלו: כב וארי יהי בגבר חובת דין דקטול ויתקטל ותצלוב יתה על צליבא:

כ ויאמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומרה איננו שמע בקלנו זולל וסבא: כא ורגמהו כל אנשי עירו באבנים ומת ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו: ס שני כב וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אתו על עץ:

(20) And they should say to the elders of his city, This son of ours is wayward and rebellious; he does not obey us; he is a glutton and a drunkard. (21) And all the men of his city will pelt him to death with stones. So will you exterminate the evil from among you, and all Israel will listen and fear. (22) If a man commits a sin whereby he is legally sentenced to death, and he is executed, you must

RASHI

(21) **And all Israel will listen and fear** — *From here, [we learn that] the court must make a public proclamation, announcing: "So-and-so has been stoned, because he was a wayward and rebellious son!" (Sanhedrin 89a).* (22) **If a man commits a sin whereby he is legally sentenced to death**

— *The juxtaposition of these passages [this one and that of the wayward and rebellious son] teaches us that if his father and mother spare him, he will eventually lead an evil life style and commit [grave] sins for which he will [anyway] be convicted to death by the court (Tanchuma 1).* **You must then hang him on a tree** — *Our Rabbis have taught: All those who are*

רש"י (כא) וכל ישראל ישמעו ויראו. מכאן שצריך הכרזה בבית דין פלוני נסקל על שהיה בן סורר ומורה: (כב) וכי יהיה באיש חטא משפט מות. סמיכות הפרשיות מגיד שאם חסים עליו אביו ואמו סוף שיצא לתרבות רעה ויעבור עברות ויתחייב מיתה בבית דין: ותלית אותו על עץ. רבותינו